

Özel hastanelerinin puanlandırılması ve çelişkiler

Ümit Şahin

1965 yılında Samsun'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi Sağlık İdaresi Yüksekokulunu (1987) ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi Hastane Yönetimi Yüksek Lisansını tamamladı (1998). Çeşitli sağlık kurumlarında yönetici olarak çalıştı. Sağlık hizmetlerinde kalite ve yönetim konularında kitapları olan Şahin, halen serbest Yönetim Danışmanı olarak çalışmaktadır.

Bilindiği üzere 2011 yılı özel hastanelerin alabilecekleri ilave ücret ile ilgili puanlandırma SGK tarafından 29.12.2011 tarihinde <http://www.sgk.gov.tr> adresinde yayımlanmış ve özellikle de Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan ve uygulanmakta olan HKS yönünden sektörde oldukça önemli bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Bu durum, özellikle puanlandırma sistematiğine Sağlık Ba-

kanlığı HKS puanlandırması yönünden bakan özel hastanelerde bu çalışmayı yürüten kalite bölümlerini oldukça önemli bir sıkıntıya düşürmüştür. Özel Hastanelerin Puanlandırılması ve İlave Ücret Alınması Hakkında Yönergenin (31.10.2011) incelenmesi daha net bir bakış sağlayacaktır.

Puanlandırma yönergesi, aşağıdaki alanlarda toplam 1000 puandan oluşmakta ve bu puan içerisinde HKS puanlandırması ise 250 puan ile toplam puan içerisinde % 25'lik bir puan dilimini ifade etmektedir. Değerlendirmeye esas faktörler ve puanları aşağıdaki gibidir:

- Hizmet kalite standartları (250 puan)
- Hastane hizmet dilim endeksi (550 puan),
- Kapasite (100 puan)
- Çalışan hakları ve hukuki sorumluluklar (100 puan)

Hastane hizmet dilim endeksi (550 puan): Hastanelerinin gerçekleştirmiş oldukları her bir işlemin, ülke genelinde diğer tesislere kıyasla hangi yüzdellik dilimde olduğu hesaplanır. İşlemlerin yüzdellik dilimleri, SUT işlem puanı ile ağırlıklandırılarak toplanması sonucunda hastane hizmet dilim endeksi bulunur.

Günlük prime esas kazanç tutarı (toplam 80 puan); yıllık toplam prime esas kazanç tutarı / yıllık toplam prim ödeme gün sa-

yısı formülünden hesaplanarak bulunur. Hastaneler günlük prime esas kazanç tutarına göre 0 ile 80 puan arasında değerlendirilirler.

Personel devir hızı (toplam 20 puan): "personel devir hızı = işten çıkanlar / ortalama personel sayısı x 100" formülünden hesaplanır. (Ortalama personel sayısı = (dönem başı çalışan sayısı + dönem sonu çalışan sayısı) / 2). Personel devir hızına göre; hastaneler yüzdellik dilimlerine göre 0 ile 20 puan arasında değerlendirilirler. Bu bağlamda yukarıdaki puanlandırma tablosu incelendiğinde HKS kriterlerinin tamamını karşılayan bir hastane 250 puan olsa bile ondan çok daha düşük bir puan alan hastanenin çok daha gerisinde bir puan aralığına düşmesine neden olmaktadır. Olayı somutlaştıracak olursak; yukarıda tanımlandığı gibi hastane hizmet dilim endeksi bölümünden alınacak puan hastanenin bulundurduğu branş sayısı ve bu branş sayısındaki hekim sayısına göre belirlenmektedir. Doğal olarak bu ana başlıkta yer alan 550 ve yine aşağıda incelenen kapasite ana başlığından alınabilecek toplam 650 puan niceliksel yani sayısal verilere göre oluşmakta ve kalite yani nitelik değerlendirmesini kapsamamaktadır. Bu puanlandırma hastanenin sunmuş olduğu hizmetin kalitesinden ziyade hastanenin mimari yapısının büyüklüğüne göre belirlenmiş bir kriterdir. Örneğin HKS kriterleri

Puanlandırma: Özel hastanelerin Özel Hastanelerin Puanlandırılması ve İlave Ücret Alınması Hakkında Yönerge (son değişiklik:31.10.2011) esas alınarak puanlandırılmasıdır.

Puanlandırma yönergesi: Özel Hastanelerin Puanlandırılması ve İlave Ücret Alınması Hakkında Yönerge (son değişiklik: 31.10.2011)

HKS ve HKS puanlandırması: Özel Hastanelerin Puanlandırılması ve İlave Ücret Alınması Hakkında Yönergenin Hizmet Kalite Standartları (250 puan) başlıklı maddesinde tanımlandığı şekli ile Sağlık Bakanlığı tarafından puanlandırılmasıdır. Bu puanlandırma sonuçları SGK tarafından yapılacak toplam 1000 puanlık değerlendirmeye toplam 250 puan katkı sağlamaktadır. (% 25)

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

SB: Sağlık Bakanlığı

Tablo 1: Kapasite (Toplam 100 Puan)

Toplam yatak sayısı		Yoğun bakım yatak sayısı		Yatak başına düşen kapalı alan		Ameliyathane oda sayısı		Yatak başına düşen hemşire sayısı	
Kriter	Puan	Kriter	Puan	Kriter	Puan	Kriter	Puan	Kriter	Puan
0-25 Yatak	4	0-5 Yatak	4	0-49 m ²	6	1 Oda	1	1, 0,2	5
26-49 Yatak	8	6-9 Yatak	8	50-74 m ²	10	2 Oda	2	0,21- 0,30	10
50-74 Yatak	12	10-14 I Yatak	12	75-99 m ²	16	3 Oda	4	0,31-0,40	12
75-99 Yatak	16	15-19 Yatak	16	100 -149 m ²	20	4 Oda	6	0,41 – 0,50	15
100 ve Üzeri	20	20 ve Üzeri	20	150 m ² Üzeri	30	5 ve Üzeri	8	0,51 Ve Üzeri	22

yönünden bakıldığında HKS içerisinde yer alan ameliyathane ve sterilizasyon başlıklarının toplam puanı 510'dur (ameliyathane 340 ve sterilizasyon 170 olmak üzere). HKS toplam puanı 8.210 olduğuna göre bu kriterlerin tamamından alınacak puan % 5,1 ve $250 \times 5,1 = 12,75$ puandır. Bu bağlamda ameliyathane ve sterilizasyon kriterlerini tamamen karşılayan ve bir ameliyathanesi olan bir hastane toplamda $12,75 + 1 = 13,75$ puan alabileceken 5 ameliyathanesi olan ve Ameliyathane Ve Sterilizasyon kriterlerinin hiçbirini karşılamayan bir hastanede $0 + 8 = 8$ Puan alacaktır. Aynı oranlar yatak sayısı; yoğun bakım yatak sayısı ve diğer kapasite kriterleri içinde geçerlidir.

2011 Puanlandırma sonuçlarına sağlıklı olarak bakabilmek için özel hastanelerin son on yıl içerisindeki sayı ve yatak kapasitelerine bakmanın yararlı olduğu düşünülmektedir (Tablo 2).

Kaynak: Sağlık Bakanlığı İstatistikleri Yıllığı (2010) ve Sağlık Bakanlığı Yataklı Sağlık Tesisleri Planlama Rehberi (Haziran 2011)

*2011 rakamları Haziran 2011 dönemine kadarki rakamları içermektedir.

Tablo 2 incelendiğinde 2007 yılında mevcut özel hastane sayısı 365 ve ortalama yatak kapasiteleri ise 48'dir. 2008 yılında özel hastane sayısı 400 ulaşmış ve bu yıl içinde sisteme giren özel hastane sayısı 35 ve yatak sayısı ise 3 bin 541'dir. 2008'de açılan 35 hastanenin ortalama yatak kapasitesi 101'dir.

Aynı şekilde 2009-2010 ve 2011 yıllarına baktığımızda;

- 2009 yılında açılan özel hastane sayısı 50 ve ortalama yatak kapasiteleri 85,
- 2010 yılında açılan özel hastane sayısı 39 ve ortalama yatak kapasiteleri 74,
- 2011 yılında açılan özel hastane sayısı 10 ve ortalama yatak kapasiteleri 264'dür.
- 2010 ve 2011 yıllarına birlikte baktığımızda açılan özel hastane sayısı 49 ve hizmete giren yatak sayısı ise 5 bin 525 ve ortalama yatak kapasitesi ise 113'dür. Yani 2010 ve 2011 yıllarının toplam yatak sayısı artış oranı % 22'dir.

• 2010 ve 2011 yılında ortalama 113 yatak kapasitesi ile sektöre giren hastanelerin sektördeki mevcut niceliksel ortalamaları artırdığı görülmektedir. Doğal olarak bu durum niceliksel yapıya dayalı puanlandırma skalasının niceliksel ortalamasını yükseltmiş ve tıpkı bir çan eğrisi mantığı ile daha küçük niceliksel sonuçlara sahip hastanelerin puanlandırmadaki kategorilerini aşağıya çekmişlerdir.

Sonuç

Özetle puanlandırma yönteminde kullanılan kriterlerden % 25'i HKS kriterlerini içerirken % 75'i niceliksel kriterleri içeren ve hastanenin branş sayısı ve toplam branş hekimi ve onların MEDULAYA fatura ettikleri işlemleri baz alan kriterlerden oluşmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Puanlandırma sonuçları mutlaka tüm bileşenleri ile birlikte en azından sadece hastane bazında paylaşılmalıdır. Aksi durum;

1.1. Puanlandırma sonuçlarının dört ana başlık altında her bir hastane açısından açıklanmaması, sektörde oldukça önemli soru işaretlerine neden olmaktadır.

1.2. Gerek SGK gerekse de SB özel hastanelerin her bir ana kriter başlığından hangi puanı aldıklarını açıklamaları, kurumların en azından güçlü ve zayıf noktalarını belirleyebilmeleri ve zayıf noktalarını geliştirebilmeleri açısından oldukça önemli katkı sağlayacaktır. Çünkü her değerlendirme, özellikle HKS değerlendirmesinin amacı, değerlendirilen kurumun güçlü ve zayıf noktalarının tespitidir. Bu amacın gerçekleşmesi ise ancak değerlendirilen kuruma güçlü ve zayıf noktalarının deklare edilmesidir. Ters durum tıpkı bir hekimin hastayı muayene ettikten sonra sen hastasın ama boş ver tanını, tetkik sonuçlarını ve tedavini sadece sen hastasın kendini nasıl iyileştirirsen iyileştir demesi gibi bir durumu ifade etmektedir.

2. Puanlandırma yönergesi sunulan hizmetin kalitesini daha ön plana çıkaracak şekilde revize edilmeli ve HKS ağırlığı en azından % 50 oranına çıkarılmalıdır.

Tablo 2: Yıllara göre özel hastane ve yatak sayıları

Yıllar	Hastane sayısı	Yatak sayısı	Ortalama yatak
2002	270	13.192	49
2006	331	15.416	47
2007	365	17.397	48
2008	400	20.938	52
2009	450	25.178	56
2010	489	28.063	57
2011*	499	30.703	62

Puanlandırma sonuçlarının dört ana başlık altında her bir hastane açısından açıklanmaması, sektörde oldukça önemli soru işaretlerine neden olmaktadır. Gerek SGK gerekse de SB özel hastanelerin her bir ana kriter başlığından hangi puanı aldıklarını açıklamaları, kurumların en azından güçlü ve zayıf noktalarını belirleyebilmeleri ve zayıf noktalarını geliştirebilmeleri açısından oldukça önemli katkı sağlayacaktır.